

oet	oet
vlooiën	roeiën
stroomen	sproomen
hooien	groeien
plooiën	koeien

20-3-86

schoon-maak	schroob-len
reem-lap	wis-sen
boen-was	em-mer
paas-feest	spat-ten
paas-ei	val-len
voet-bal	ra-gen
school-dag	ze-men
groot-moe	mu-ren
rij-wiel	lopen
kruis-punt	drwei-len

heel goed!

Thema 1. Mijn kindertijd

MIJN NAAM

Mijn naam

- Wat is je volledige naam? (*alle voornamen*)
- Is dit een naam die je vaak hoort in jouw generatie?
- Waarom hebben je ouders deze naam gekozen?
- Vroeger werd de naam die iemand bij de geboorte kreeg heel dikwijls anders uitgesproken. Bijvoorbeeld: ‘Helena’ werd vaak afgekort tot ‘Lena’. Ken je nog andere voorbeelden?

Populaire namen

Ga op zoek naar negen populaire jongens- en meisjesnamen uit de periode waarin jij bent geboren.

Meisjesnamen	Jongensnamen
1. _____	1. _____
2. _____	2. _____
3. _____	3. _____
4. _____	4. _____
5. _____	5. _____
6. _____	6. _____
7. _____	7. _____
8. _____	8. _____
9. _____	9. _____

'Op deze foto sta ik in de tuin met mijn broers en zus. Links zie je Maria, de oudste. Daarnaast staan Achiël, ikzelf en mijn broer Jeroom. Mijn ouders hadden het niet zo breed. Toch vond mijn moeder het heel belangrijk dat haar kinderen mooi gekleed waren. Als jong meisje had ik bijvoorbeeld altijd strikjes in mijn haar.'

Madeleine (°1932)

Foto's zoeken

Ga samen in oude fotoalbums op zoek naar foto's van toen je nog een kind was. Waar en ter gelegenheid waarvan is de foto genomen? Wie staat er op? Hoe oud was je op de foto?

SCHOOL EN OPVOEDING .....

Het onderwijs in Vlaanderen heeft de afgelopen honderd jaar een grote evolutie doorgemaakt. Enkel de oudsten onder ons zullen zich nog de grote klassen, de lei en griffel en de harde aanpak herinneren. Vanaf de jaren 1950 veranderde de visie op onderwijs sterk. Modernere opvoedingsprincipes en onderwijsvormen deden hun intrede.

Voorlezen

Lees onderstaande tekst voor en gebruik de vragen hieronder om met elkaar in gesprek te gaan rond dit thema.

'In de school zelf begon de dag met de bel. Er werden rijen van twee gevormd die we van buiten kenden. De juffrouw kwam voor de rij en dan in stilte – of 't waren slechte punten – naar boven. Niet babbelen in de rij of ge wist ervan! Dan binnenkomen, kleren afdoen en aan de kapstok hangen. Dat was een katholieke school, dus eerst ons gebed: Onzevader, een Weesgegroet en een akte van geloof of een akte van berouw, naargelang de maand. En als het dan speeltijd was, vóór de speeltijd bidden en na de speeltijd bidden. Dat was eerst vijf minuten gebed, dus ge moogt rekenen twintig minuten gebed op een ganse dag.

's Morgens gingen we naar school van halfnegen tot halftwaalf, de zaterdag ook. 's Middags van halftwee tot halfvijf. Dat was toen een ganse week. Het programma was zo groot niet als vandaag maar ze verloren veel meer tijd met al die andere dingen.' (Uit: Van Remoortere, 2012)

Bijbehorende vragen:

- Wat herinner je je nog van de lagere school?
- Hoe zag het klaslokaal er uit? (schoolbord, banken, landkaart, foto koningspaar, dag- of week-schema, kachel,...)
- Droegen de kinderen een uniform om naar school te gaan?
- Hoe groot was je klas? Hoeveel kinderen zaten er meestal in één klas?
- Welke vakken had je op school?
- Welke vakken deed je het liefst?
- Hoe zagen de schoolboeken eruit?
- Nu zijn veel kinderen linkshandig. Mocht men vroeger linkshandig zijn?
Linkshandigheid werd tot ver in de twintigste eeuw afgeleerd op school. De leraar deed dat vaak met een tik van de liniaal op de vingerknoken.
- Tot welke leeftijd gingen de meeste kinderen naar school? Tot hoe lang ben jij naar school geweest?
- Hoeveel dagen per week ging je naar school? Had je ook een vrije namiddag?
- Wie gaf er les: een zuster of broeder? Een juffrouw of meester?
- Gingen jullie als kind ook op schoolreis? Zo ja, naar waar?

Herinner je je deze voorwerpen nog?

Antwoorden:

een blokfluit, een inktpot, een lei en griffel, een breitas, een wereldbol en een pennendoos.

WWW

Meer beeldmateriaal rond dit thema vind je op www.deschatvanjeleven.be

Straf op school

Lees onderstaande tekst voor en gebruik de vragen hieronder om met elkaar in gesprek te gaan rond dit thema.

De meester (Toon Hermans)

De meester van de vijfde klas
gaf af en toe een dropje
aan knapen met een goed rapport
en ook wel eens een hopje.
Ik heb het nooit zo ver geschopt,
wel weet ik nog die keer,
't was op een woensdagmorgen
toen gaf hij mij een peer.

Bijbehorende vragen:

- Was de leraar streng?
- Welke straffen gaf men aan stoute kinderen? (*strafregels schrijven, in het kolenhok, een tik van de liniaal, ...*).
- Heb je zelf als kind veel straf gekregen?

Het leesplankje

- Op welke manier heb je in het eerste leerjaar leren lezen?
- Veel mensen herinneren zich nog de eerste woorden die ze leerden schrijven. Weet jij nog welke woorden ontbreken op het leesplankje hieronder?

Antwoord:

*aap-noot-mies-wim-zus-jet
teun-vuur-gijs-lam-kees-bok
weide-does-hok-duif-schapen*

- Heb je met een andere methode leren lezen? Zo ja, wat waren de eerste woorden die jij leerde schrijven?

Mijn boekentas

Toen ik naar de lagere school ging, zat dit meestal in mijn boekentas:

Op zoek naar oude voorwerpen

Ga op zoek naar oude voorwerpen die iets te maken hebben met de lagere school. Soms vind je die op een rommelmarkt of in authentieke speelgoedwinkels. Snuister samen in de kasten op zoek naar oude klasfoto's. Welke verhalen komen terug boven?

Je kan ook musea bezoeken waar oude schoolvoorwerpen te zien zijn: het Huis van Alijn, de School van Toen, het Speelgoedmuseum in Mechelen, het Onderwijsmuseum, ... Alle contactgegevens vind je in deel 1 van deze box.

De catechismus

De huidige generatie ouderen groeide op met de catechismus. De verschillende vragen en antwoorden werden hen in de klas aangeleerd. Herinner jij je nog wat je op volgende vragen antwoordde?

Waar is God?

God is overal: in den hemel, op de aarde, en op alle plaatsen.

Ziet en weet God alles?

God ziet alles, zelfs onze geheimste gedachten;

Hij weet alles, ook de toekomstige dingen.

Is er meer dan één God?

Neen, er is maar één God.

Hoeveel goddelijke Personen zijn er?

Er zijn drie goddelijke Personen:

God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest.

Zijn er engelen die ons bijzonder bewaren?

Ja, God heeft aan ieder van ons een engelbewaarder gegeven.

Wanneer vieren wij de geboorte van Jezus Christus?

Wij vieren de geboorte van Jezus Christus op het feest van Kerstmis.

Waar en wanneer is Jezus Christus gestorven?

Jezus Christus is gestorven op den Kalvarieberg, nabij Jerusalem,

den Vrijdag vóór Paschen, die daarom Goede Vrijdag wordt genoemd.

Mijn opvoeding

- Wie was het strengst: je vader of je moeder? Geef enkele voorbeelden.
- Welke straf kreeg je wanneer je ondeugend was?
- Wat deed je moeder toen je ziek was of pijn had?
- Ging je vaak naar de dokter of paste je moeder eerder huis-tuin-en-keukenmiddeltjes toe?
- Hoe zag je slaapkamer eruit? Had je een kamer voor jou alleen of deelde je die met je broers en zussen?
- Wat deden jullie zoal 's avonds na het avondeten?
- Waren er speciale gewoontes of rituelen bij het slapen gaan? (bijvoorbeeld: een gebedje, kruisje op het voorhoofd, een verhaaltje, liedjes, ...)

't Kruiske (Guido Gezelle)

't Eerste dat mij moeder vragen
leerde, in lang verleden dagen,
als ik hakkelde, ongeriefd
nog van woorden, 't was, te gader
bei mijn' handtjes doende: 'Vader,
geeft me'e n kruisken, als 't u belieft!'

'k Heb een kruiske dan gekregen,
menig keer, en wierd geslegen
op mijn' kake, zacht en zoet...
Ach, ge zijt mij, bei te gader,
afgestorven, moeder, vader,
't geen mij nu nog leedschap doet!

Maar, dat kruiske, 't is geschreven
diep mij in den kop gebleven,
teeken van mijn erfgebied:
die den schedel mij aan scherven
sloege, en hiete 't kruisken derven,
nog en hadd'hij 't kruisken niet!

SPEELGOED EN SPELLETJES .....

Speelgoed en spelletjes

- Wat was jouw favoriete speelgoed?
- Wat is het mooiste cadeau dat je ooit van Sinterklaas kreeg?
- Was je lid van een jeugdbeweging?

De lokale jeugdbeweging verzamelde meestal op zondagnamiddag. In de stad vond men voornamelijk de Scouting en de Katholieke Studentenactie (KSA); op het platteland gingen kinderen naar de Chiro en de Boerenjeugdbond (BfB).

Herinner je je dit speelgoed nog?

Antwoorden: pop, auto, ganzenbord, tol, piep, indianentent.

Antwoorden: trotinette, viewmaster, xylofoon, slee, springtouw, boek 'Rikske en Fikske'.

Hinkelen

Vraag de persoon voor wie je zorgt om aan jou het hinkelspel uit te leggen. Stel eventueel volgende bijkomende vragen:

- Wat heb je nodig om te hinkelen?
- Welk patroon tekenden jullie op de grond?
- Wat zijn de spelregels?
- Wanneer speelde je dit spel? Met wie?

Hinkelen is een spel waarbij deelnemers op één been een met krijt getekend cijferpatroon moeten springen. Hierbij schop je telkens een hinkelsteen of houten blokje vooruit.

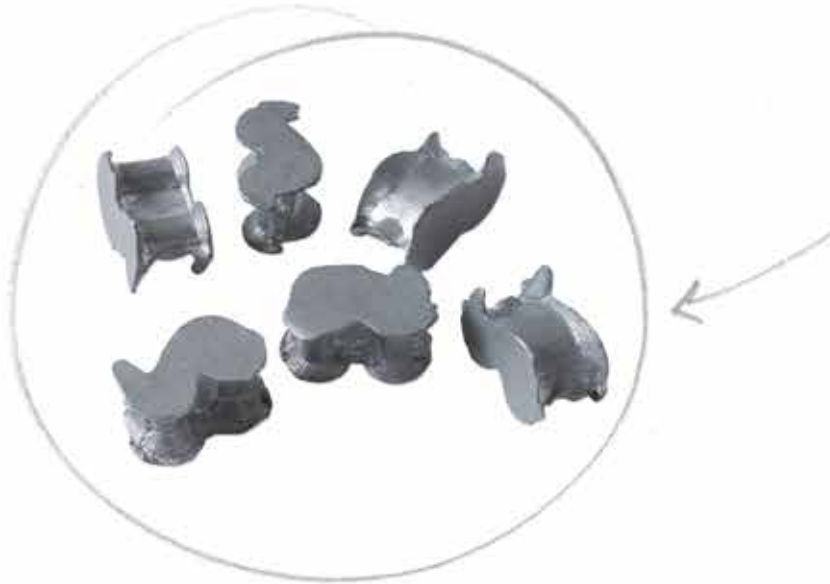
WWW

Meer beeldmateriaal rond dit thema vind je op www.deschatvanjeleven.be

Wat zie je op deze foto?

Ga in gesprek over deze twee foto's. Onderstaande vragen kunnen je daarbij helpen.

- Kan je me tonen hoe men dit spel vroeger speelde?
- Hoe werden de punten geteld bij dit spel?

- Kan je me tonen hoe men dit spel vroeger speelde?
- Hoe werden de punten geteld bij dit spel?
- Welke knikker vind jij het mooist?

Mijn favoriete speelgoed

Ga op zolder of in de kelder op zoek naar speelgoed waar je ooit zelf mee speelde. Neem het vast, ruik eraan, demonstreer hoe het vroeger gebruikt werd, ...

Vind je geen oud speelgoed meer, dan kan je het tekenen of op het internet op zoek gaan naar afbeeldingen.

Het speelgoedmuseum!

Zowel Mechelen als Brussel hebben een groot speelgoedmuseum waar het verleden terug tot leven komt. Ga er samen op bezoek. Alle contactgegevens vind je in deel 1 van deze box.

KINDERRIJMPJES EN GEDICHTEN .....

Kinderrijmpjes en gedichten

- Welke kinderliedjes herinner je je nog van toen je klein was? Denk hierbij aan de liedjes die je op school leerde, van je ouders, in de jeugdbeweging, ...
- Ken je volgende rijmpjes nog?
  - * Handjes draaien, koekebakke vlaaien
  - * Klein, klein kleutertje
  - * Iene, miene, mutte
  - * Vingergedichtje

Naar bed, naar bed, zei Duimelot
Eerst nog wat eten, zei Likkepot
Waar kan ik dat vinden? Zei Lange Jan
In grootmoeders kastje, zei Ringeling
Dat zal ik verklappen, zei 't Kleine Ding

Gedichten

Beluister de volgende drie gedichten op de website van dit boek. Het zijn gedichten die vermoedelijk bekend zullen klinken voor de persoon met dementie. Ze werden vroeger immers vaak op school aangeleerd.

Jantje zag eens pruimen hangen (Hiëronymus van Alphen)

Jantje zag eens pruimen hangen,
O! Als eieren zo groot.
't Scheen, dat Jantje wou gaan plukken,
Schoon zijn vader 't hem verbood.
Hier is, zei hij, noch mijn vader,
Noch de tuinman, die het ziet:
Aan een boom, zo vol geladen,
Mist men vijf, zes pruimen niet.
Maar ik wil gehoorzaam wezen,
En niet plukken; ik loop heen.
Zou ik om een hand vol pruimen
Ongehoorzaam wezen? Neen!

Voort ging Jantje, maar zijn vader,
Die hem stil beluisterd had,
Kwam hem in het lopen tegen
Vooraan op het middenpad.
Kom mijn Jantje, zei de vader,
Kom mijn kleine hartendief!
Nu zal ik u pruimen plukken,
Nu heeft vader Jantje lief.
Daarop ging Papa aan 't schudden,
Jantje raapte schielijk op.
Jantje kreeg zijn hoed vol pruimen,
En liep heen op een galop.

Avondliedeke (Alice Nahon)

't Is goed in 't eigen hert te kijken
Nog even vóór het slapen gaan
Of ik van dageraad tot avond
Geen enkel hert heb zeer gedaan.

Of ik geen ogen heb doen schreien,
Geen weemoed op een wezen lei;
Of ik aan liefdeloze mensen
Een wordeke van liefde zei.

En vind ik in het huis mijns herten,
Dat ik één droefenis genas,
Dat ik mijn armen heb gewonden
Rondom één hoofd dat eenzaam was,
Dan voel ik, op mijn jonge lippen,

Die goedheid lijk een avond-zoen.
't Is goed in 't eigen hert te kijken
En zó z'n ogen toe te doen.

Het Schrijverke (Guido Gezelle)

O krinklende winklende waterding,
met het zwarte kabotseken aan,
wat zien ik toch geren uw kopke flink
al schrijvend op 't waterke gaan!
Gij leeft en gij roert en gij loopt zoo snel
al zie 'k u noch arrem noch been;
gij wendt en gij weet uwen weg zoo wel,
al zie 'k u geen ooge, geen één.
Wat waart, of wat zijt, of wat zult gij zijn?
Verklaar het en zeg het mij, toe!
Wat zijt gij toch, blinkende knopke fijn,
dat nimmer van schrijven zijt moe?
Gij loopt ovet 't spiegelend water klaar,
en 't water niet méér en verroert
dan of het een gladdige windtje waar,
dat stille over 't waterke voert.
Schrijverkes, schrijverkes, zegt mij dan,
met twintigen zijt gij en méér,
en is er geen een die 't mij zeggen kan:
Wat schrijft en wat schrijft gij zoo zeer?

SNOEPEN .....

De snoepbokaal

Schrijf de naam van de snoep bij de juiste foto:

muiletrekkers – poepkes – zwarte rekkers – chocolade goudstukken – neuzekes (of cuberdons) – nonnenbillen – toverballen – karamellen

*kleef hier een papiertje van
jouw favoriete snoep*

Snoepgoed

- Kregen jullie als kind vaak snoep?
- Welke snoep at je het liefst als kind?
- Maakte je moeder soms zelf snoep? Zo ja, hoe deed ze dat?
- Weet je nog wat guimauven zijn? (*zachte snoepjes met het uiterlijk van een Onze-Lieve-Vrouwebeeldje*)

Weinig mensen noemen het snoepje op deze foto 'zoethout'. Welk woord gebruik jij? (*kalisse, klishout, kalichehout, ...*)

Op zoek naar snoep

Ben je op zoek naar snoep uit grootmoeders tijd, ga dan eens langs in volgende snoepwinkels. Neem indien mogelijk de persoon met dementie mee. Zo kan hij of zij de sfeer van een oud snoepwinkeltje opnieuw opsnuiven.

- De Soete Paepe, Walram Romboudtstraat 7, Lissewege (snoepwinkel anno 1920, enkel open in de vakantieperiodes)
- De Zoete Inval, Bredabaan 269, 2930 Brasschaat, tel. +32 (0)3 651 78 26
- Helios, Statiestraat 13, 2600 Berchem, tel. +32 (0)3 239 24 54
- Huis Temmerman, Kraanlei 79, 9000 Gent, tel. +32 (0)9 279 59 01
- La Belgique Gourmande, in Brussel en Brugge, www.labelgiquegourmande.be
- La Cure Gourmande, Breidelstraat 12, 8000 Brugge

Zelf snoep maken

Botermenten

Laat een paar scheppen suiker koken met een scheutje water tot de dikke brij bruin wordt. Laat die zeker niet verbranden. Voeg dan een beetje boter toe. Giet het geheel in een dikke laag op een glad oppervlak (arduin, marmer) dat vooraf ingevet is, bijvoorbeeld met boter. Laat het afkoelen en snijd het in blokjes terwijl de laag nog zacht is. (Uit: Declerck & Sarbogardi, 2010)

Laat de persoon met dementie zoveel als mogelijk helpen bij het bereiden van de snoep. Lukt dit niet meer, laat hem of haar dan de dikke laag snoep in stukjes snijden en de eerste snoep proeven. Let op dat hij of zij zich niet verbrandt!

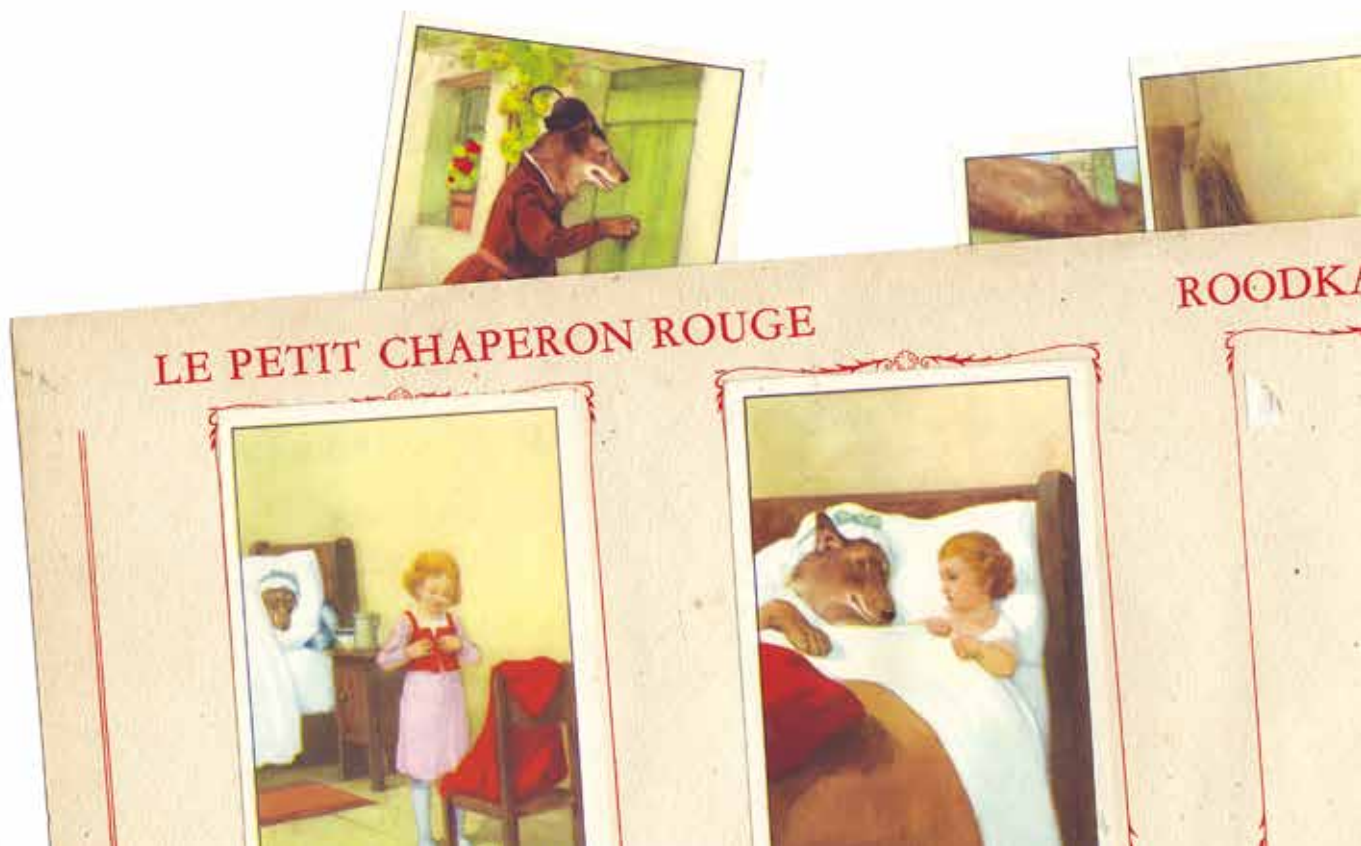
VERZAMELRAGES .....

Verzamelrages

- Heb je als kind voorwerpen verzameld? Hoe gebeurde dat in die tijd?
- Hebben jouw kinderen dingen verzameld toen ze jong waren?

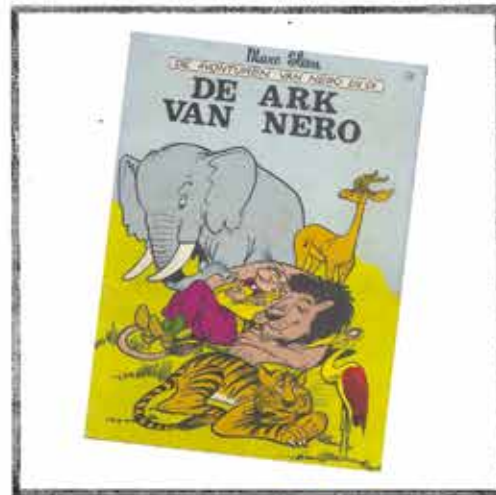
Bijvoorbeeld: postzegels, souvenirs van het koningshuis, sleutelhangers, stickers, Matchboxautootjes, Paniniprentjes, langspeelplaten, fietsplaatjes, posters, ...

Herinner je je deze voorwerpen nog?

Voltmètre à lampes - Les radiotechniciens se servent de divers instruments de mesure. Le voltmètre à lampes est employé pour mesurer les tensions alternatives de basse et de haute fréquence.

Buisvoltmeter - De radiotechniker gebruikt verschillende meetinstrumenten o.a. de buisvoltmeter, die doorgaans dient om laagfrequentie en hoogfrequentie wisselspanningen te meten.

Générateur - Cet instrument peut servir à mesurer la sensibilité du récepteur.

Meetsender - Dit instrument dient om de gevoeligheid van de ontvangers te meten.

EXPOSITION 19

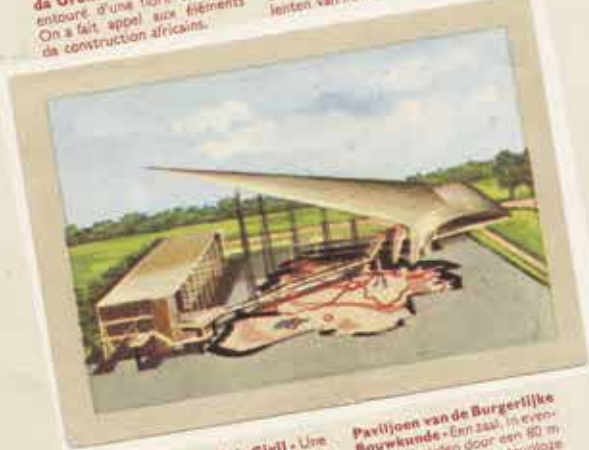
Pavillon des Banques, du Commerce et des Assurances du Congo Belge et du Ruand - Très moderne et entouré d'une flore tropicale. On a fait appel aux éléments de construction africains.

Paviljoen der Banken, Handel en Nijverheid van Belgie en Ruanda - Uiterst modern en omringd door een tropische plantengroei. Er werd beroep gedaan op talenten van inlandsche artiesten.

Palais officiel du Congo Belge et du Ruanda - Le plus monumental parmi les sept palais construits dans la section du Congo Belge. Les activités officielles et sociales y sont groupées.

Officieel Koninkrijk - Het grootste en belangrijkste gebouw in de officiële en sociale afdeling.

Pavillon du Génie Civil - Une salle triangulaire contre-balance, une flèche porte-à-faux de 80 m. de long et 35 m de haut. En dessous, une carte de Belgique de 2500 m2 est surplombée par une passerelle reliant la salle à un hall.

Paviljoen van de Burgerlijke Bouwkunde - Een zaal, in evenwicht gehouden door een 80 m. lange en 35 m. hoge steunvloze pijl, waaronder een landskaart van België 2500 m2, is door een brug met een hall verbonden.

Pavillon M.B.L.E. - Construit en forme de tour circulaire en pilotis, entièrement vitré. Hauteur 24 m. - 5 étages - construction en charpente métallique. 65 tonnes d'acier.

Jardin des 4 Saisons - Le style de ce jardin a été inspiré des jardins de la Renaissance flamande. Il apporte à l'ensemble une note fraîche et reposante.

Tuin der Vier Jaargetijden - Deze tuin werd geschapen volgens oude graven van Vlaamse Renaissance-tuinen; hij geeft aan 't geheel rust en frisheid.

L'Atomium - sphères de 18 m. de diamètre. Il représente le cristal de fer. Hauteur 102 m. - 3 m. de diamètre. Surface 110 m2.

CHOCOLAT